

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

FISCAL STIMULATION OF INNOVATION DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR

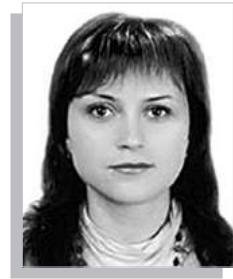

Наталія СІРЕНКО,
доктор економічних наук,
Миколаївський національний
аграрний університет

Natalya SIRENKO,
PhD Economics,
Mykolayiv National
Agrarian University

Ольга МЕЛЬНИК,
Миколаївський національний
аграрний університет

Olga MELNYK,
Mykolayiv National
Agrarian University

Тенденції розвитку світового сільського господарства свідчать про підвищення наукоємності виробничого процесу. Саме цей фактор дає змогу економічно розвинутим країнам підтримувати баланс попиту та пропозиції на внутрішньому ринку продовольства і збільшувати ринкові частки за рахунок інших країн. Тому подальший розвиток аграрного сектора економіки України, враховуючи інтеграційні процеси у світі та стратегічне значення в забезпеченні продовольчої безпеки держави, повинен здійснюватися на інноваційній основі.

Однак у сучасних умовах діяльність більшості підприємств аграрного сектора економіки є збитковою та низькорентабельною, що зумовлює низький рівень їх сприйнятливості до наукових досягнень та обмеженість можливостей вкладення власних ресурсів в інноваційні технології. Досвід розвинених країн свідчить, що в такий період має посилитися роль держави через системність у формуванні інноваційної та аграрної політики. Причому державна підтримка інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки повинна здійснюватися як засобами прямої участі держави через цільове фінансування, так і шляхом застосування непрямих методів, зокрема податкового стимулювання. Адаже за допомогою фіскальної системи держава впливає на обсяг фінансових ресурсів, що залишаються в розпорядженні підприємств та можуть бути використані на інноваційний розвиток.

Проблема бюджетно-податкового стимулювання інноваційного розвитку галузей економіки на сьогодні є актуальною та досить дискусій-

розробці пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства в частині стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

У світовій економічній науці вважається доведеним, що внесок наукових досягнень у зростанні ВВП може перевищувати 50%. На сьогодні обсяг світового ринку наукоємної продукції становить понад 2 трлн. дол. США. З цієї суми частка країн Європейського Союзу – 35%, США – 25%, Японії – 11%. Частка ж України досягає лише 0,1% [1].

Високорозвиненим країнам з ринковою економікою вдалося відпрацювати різноманітні ефективні організаційно-економічні механізми інноваційного розвитку економіки. У цьому аспекті особливої уваги заслуговує фінансове і податкове стимулювання аграрного сектора, що позитивно впливає на інвестиційний клімат та покращує загальні тенденції соціально-економічного розвитку як сільського господарства, так і держави в цілому.

До прямих методів економічного регулювання, як правило, належать: державне інвестування у вигляді фінансування (цільового, предметно-орієнтованого, проблемно-спрямованого), кредитування, лізингу, планування і програмування тощо. Так, у Канаді пряме стимулювання НДДКР державою полягає в наданні державних гарантій та державному фінансуванні НДДКР. У Японії держава здійснює бюджетне субсидування та пільгове кредитування науково-дослідних інститутів, державних корпорацій, дослідницьких центрів, що займаються НДДКР спільно з приватними компаніями. У Німеччині уряд фінансово підтримує розвиток довгостро-

кових і ризикових досліджень у ключових галузях науково-технічної та виробничо-господарської діяльності [3].

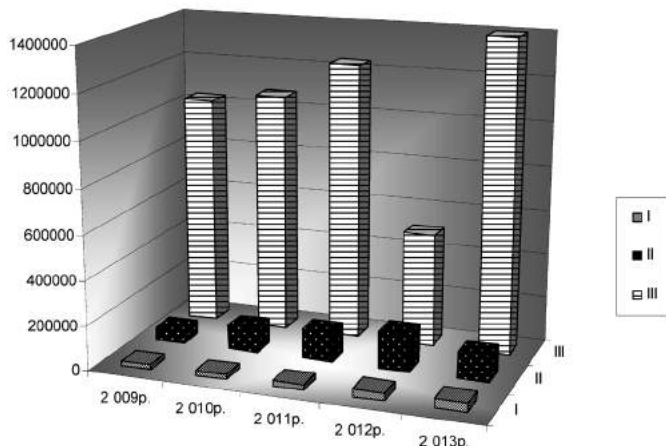
Одним із пріоритетів науково-технічної та інноваційної політики в аграрному секторі України, на нашу думку, має стати державна підтримка шляхом фінансування фундаментальної та прикладної науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок в аграрному виробництві. У період 2009-2012 років спостерігається стійка тенденція щодо підвищення рівня фінансування фундаментальних і прикладних досліджень в аграрному секторі (див. **рис.**), але в 2013 ситуація кардинально змінилася – відбулося скорочення майже на 30%, що свідчить про відсутність науково-інноваційного спрямування функціонування аграрного сектора. За таких умов збільшення видатків на підготовку й перепідготовку кадрів для аграрного сектора не забезпечить необхідної віддачі, оскільки не підкріплюється науковою та інноваційною складовою.

У статті розкрито роль бюджетно-податкового стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в сучасних умовах господарювання. Наведено оцінку основних прямих та непрямих методів стимулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки. Визначено необхідність фінансування технічного переоснащення підприємств аграрного сектора економіки. Надано характеристику основних положень законодавчо-нормативних актів України щодо стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки. Обґрунтовано зміни до Податкового кодексу України стосовно стимулювання інноваційного розвитку з врахуванням пріоритетів держави.

The role of fiscal stimulation of innovative development of the agricultural sector of economy in the conditions of modern management is disclosed in the article. The assessment of the direct and indirect methods of the stimulation of innovative activity in agricultural sector is given. The necessity of agricultural enterprises' technical re-equipment financing is defined. The main regulations of Ukraine legislative acts as for stimulation of innovative activity in agricultural sector of the economy are characterized.

The changes in the Tax code of Ukraine as for stimulation of innovation development with the state priorities are grounded.

Рисунок. Видатки Державного бюджету України, спрямовані на інноваційний розвиток підприємств аграрного сектора, тис. грн.

Примітка: I – підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації робітничих кадрів, підвищення кваліфікації фахівців АПК; II – дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами й державним замовленням у сфері розвитку АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері АПК; III – підготовка кадрів для агропромислового комплексу вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів.

Джерело: побудовано на основі законів України «Про Державний бюджет» за відповідний рік

Варто зазначити, що 13.02.2012 Постановою КМУ №104 було затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі, в тому числі: на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання АПК через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів, виконання програми селекції у тваринництві та птахівництві тощо. Однак сума видатків за цією статтею бюджету (2801180 «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі») у 2013 році є майже в дев'ять разів меншою порівняно з 2012, вона становить 96 779,9 тис. грн. (2012 – 827376,3 тис. грн.), що в свою чергу негативно впливає на обсяг фінансових ресурсів аграрних товаровиробників, які спрямовуються на інноваційний розвиток.

На сьогодні склалася критична ситуація з технічним забезпеченням аграрного сектора, суб'єкти господарювання в якому лише на 45-58% технологічної потреби забезпечені технікою, з якої майже 90% потребує заміни. Кількість зношеної техніки, яку щороку списують підприємства, значно перевищує кількість тієї, що купується. Крім того, низький рівень її якості та надійності призводить до збільшення строків виконання механізованих робіт, річного й сезонного навантаження на машинно-тракторний парк і втрат сільськогосподарської продукції. Витрати, пов'язані з ремонтом і технічним обслуговуванням машин і обладнання, щороку зростають. Морально й фізично зношена технічна база аграрного виробництва є основною перешкодою його переходу на модель інноваційного розвитку.

Вітчизняне сільськогосподарське машинобудування не забезпечує виробництво необхідною кількістю конкурентоспроможної техніки, тому понад 70% техніки, яка реалізується на ринку України, є імпортованою. Орієнтація на забезпечення аграрного виробництва виключно імпортною сільськогосподарською технікою із соціально-економічної точки зору недоцільна, оскільки призведе до втрати виробничого та науково-технічного потенціалу, зростання безробіття, послабить продовольчу й економічну безпеку держави. Для України необхідним є забезпечення аграрного сектора переважно вітчизняною сільськогосподарською технікою високого рівня, що дасть змогу впровадити ресурсозберігаючі технології, забезпечити інноваційний розвиток галузі та конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції, прискорити інноваційний розвиток аграрного сектора шляхом впровадження прогресивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції [8].

Постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.07 №785 було затверджено Державну цільову програму реалізації технічної політики в агропро-

мисловому комплексі на період до 2015 року. Мета цієї Програми полягає у формуванні й підтриманні функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, зниження матеріало- та енергоємності технологічних процесів, підвищення продуктивності праці, поліпшення матеріального стану сільськогосподарських товаровиробників.

Прогнозний обсяг фінансування Програми на 2007-2015 роки становить 134226,3 млн. грн., з них кошти державного бюджету – 7161,4 млн. грн., що передбачаються для техніко-технологічної модернізації агропромислового виробництва із застосуванням механізму державної підтримки, формування й розвитку ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів, розроблення та впровадження ресурсозберігаючих технологій і технічних засобів для інноваційного розвитку агропромислового комплексу (табл. 1).

Зазначимо, що реалізація запланованих обсягів фінансування дозволить прискорити інноваційний розвиток аграрного сектора шляхом впровадження прогресивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Крім того, за умов повного виконання зазначеної Державної програми зниження ресурсоемності продукції і, як наслідок, зменшення техногенного навантаження на навколишнє природне середовище становитиме до 50%.

Непрямі методи регулювання інноваційної діяльності аграрних підприємств спрямовані, з одного боку, на стимулювання інноваційних процесів, а з другого – на створення сприятливих економічних умов і соціально-політичного клімату для науково-технічного розвитку.

Серед непрямих методів управління традиційно виділяють податкове й амортизаційне регулювання, кредитну й фінансову політику, цінове регулювання, політику протекціонізму, лібералізацію податкового та амортизаційного законодавства [1].

У результаті наших досліджень ми дійшли висновку, що в Україні відсутні дієві механізми, які б сприяли реінвестуванню прибутку в інноваційну діяльність підприємств, у тому числі й аграрних, особливо на ранніх стадіях, які найбільш витратні та ризиковані. **Світовою практикою відпрацьовано основні заходи державного стимулювання наукової та інноваційної діяльності, основні з яких:**

1. Податкове стимулювання, в структурі якого, як зазначалося, в останні роки переважають непрямі методи. У США існує більше 100 видів пільг, особливістю яких є те, що вони надаються не авансом, а за впровадження конкретних інновацій. Для малих інноваційних підприємств передбачено

Таблиця 1. Обсяги фінансування інноваційного розвитку АПК на основі впровадження ресурсозберігаючих технологій

Найменування заходу	Джерела фінансування	Прогнозний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для виконання завдання, за роками, млн. грн.								
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Виконання НДР з розроблення та впровадження ресурсозберігаючих технологій для інноваційного розвитку АПК	Державний бюджет	-	5	6	6	4	4,2	4,41	4,6	4,9
Виконання НДДКР з розроблення технічних засобів для впровадження ресурсозберігаючих технологій в АПК	Державний бюджет	40	45	49	54	59	26,2	27,6	28,9	30,4
Розроблення технологічних регламентів і технічних умов на послуги з технічного сервісу	Державний бюджет	-	0,1	0,1	0,1	0,1	0,11	0,11	0,12	0,12
	Інші джерела	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,11	0,11	0,12	0,12
Проведення сертифікаційних випробувань нових технологій і технічних засобів	Державний бюджет	-	0,3	0,3	0,37	0,41	0,43	0,45	0,47	0,5
Разом за завданням		40,1	50,5	55,5	60,6	66,6	34,2	35,9	37,7	39,6

Джерело: побудовано за даними [8]

Таблиця 2. Характеристика основних положень законодавчо-нормативних актів щодо податкового стимулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки

Назва законодавчо-нормативного акту	Основні положення
Податковий кодекс України (розділ III «Податок на прибуток підприємств»)	<p>1. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових установ і організацій, до яких, крім інших, відносяться науково-дослідні установи та ВНЗ III-IV рівнів акредитації, внесені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави (п.п. 136.1.8, п. 157.1).</p> <p>2. При визначенні об'єкта оподаткування враховуються такі витрати подвійного призначення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - витрати (крім тих, що підлягають амортизації), пов'язані з науково-технічним забезпеченням господарської діяльності, на винахідництво й раціоналізацію господарських процесів, проведення дослідно-експериментальних та конструкторських робіт, виготовлення та дослідження моделей і зразків, пов'язаних з основною діяльністю платника податку, витрати з нарахування роялті та придбання нематеріальних активів (крім тих, що підлягають амортизації) для їх використання в господарській діяльності платника податку; - витрати на навчання та/або професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації у вітчизняних або закордонних навчальних закладах, якщо наявність сертифіката про освіту в таких закладах є обов'язковою для виконання певних умов ведення господарської діяльності (п. 140.1). <p>3. Звільняється від оподаткування 80% прибутку підприємств, отриманого від продажу на митній території України товарів власного виробництва за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України: устаткування, що працює на відновлюваних джерелах енергії; матеріали, сировина, устаткування та комплектуючі, які будуть використовуватись у виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії; енергоефективне обладнання і матеріали, виробі, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів; устаткування для виробництва альтернативних видів палива (п. 158.1).</p> <p>4. Звільняється від оподаткування 50% прибутку, отриманого від здійснення енергоефективних заходів та реалізації енергоефективних проектів підприємств, що включені до Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які здійснюють розроблення, впровадження та використання енергоефективних заходів та енергоефективних проектів (п. 158.2).</p> <p>5. Тимчасово, до 1 січня 2020 р., звільняються від оподаткування: прибуток виробників біопалива, отриманий від продажу біопалива; прибуток підприємств, отриманий ними від діяльності з одночасного виробництва електричної та теплової енергії з використанням біологічних видів палива та/або виробництва теплової енергії з використанням біологічних видів палива; прибуток виробників техніки, обладнання, устаткування, визначених статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива», для виготовлення та реконструкції технічних і транспортних засобів, у тому числі самохідних сільськогосподарських машин та енергетичних установок, які споживають біологічні види палива, одержаний від продажу зазначеної техніки, обладнання та устаткування, що були вироблені на території України (п. 15 підрозділу 4 «Перехідних положень»).</p> <p>6. Тимчасово, строком на 10 років, починаючи з 1 січня 2011 р., звільняється від оподаткування: прибуток підприємств машинобудування для агропромислового комплексу (п. 17 підрозділу 4 «Перехідних положень»).</p>
Податковий кодекс України (розділ V «Податок на додану вартість»)	<p>1. Звільняються від оподаткування операції з постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг (п.п. 197.1.2).</p> <p>2. Звільняються від сплати ПДВ операції з оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт особою, яка безпосередньо отримує такі кошти з рахунку органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів (п.п. 197.1.22).</p> <p>3. Звільняються від оподаткування операції з безкоштовної передачі приладів, обладнання, матеріалів, крім підакцизних, науковим установам та науковим організаціям, ВНЗ III-IV рівнів акредитації, внесеним до Державного реєстру наукових організацій, яким надається підтримка держави (п.п. 197.1.23).</p> <p>4. Звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України: 1) устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії; 2) матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва: устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії; матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, які будуть використовуватись у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії; енергозберігаючого обладнання, виробів, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів (п. 197.16).</p> <p>5. Звільняються від оподаткування операції з ввезення на митну територію України племінних чистопородних тварин, племінних (генетичних) ресурсів за відповідними кодами згідно з УКТ ЗЕД, що здійснюються суб'єктами спеціального режиму оподаткування (п. 197.18).</p>
Податковий кодекс України (розділ XIII «Плата за землю»)	<p>1. Від сплати податку звільняються дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ, а також заклади науки і освіти, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів (п. 282.1).</p> <p>2. Податок за земельні ділянки (в межах та за межами населених пунктів), надані для розміщення об'єктів енергетики, які виробляють електричну енергію з відновлюваних джерел енергії, справляється у розмірі 25 відсотків податку (п. 276.6).</p> <p>3. Не сплачується податок за земельні ділянки державних сортопробувальних станцій і сортодільниць, які використовуються для випробування сортів сільськогосподарських культур (п. 283.1).</p>
Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. №991-IV	<p>Для реалізації проектів технологічних парків технологічним паркам, їх учасникам та спільними підприємствами державою надаються цільові субсидії у вигляді сум ввізного мита при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні. Такі суми ввізного мита технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств (ст. 7).</p>
Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4.07.2002 р. №40-IV	<p>Суб'єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проектів може бути надана фінансова підтримка за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів шляхом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повного безвідсоткового кредитування пріоритетних інноваційних проектів та часткового (до 50%) безвідсоткового кредиту за умови залучення решти необхідних коштів від виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності; 2) повної чи часткової компенсації відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів; 3) майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків (ст. 17).

Джерело: побудовано на основі обробки законодавчо-нормативних актів

зменшення всіх податків на 25% у порівнянні з іншими малими підприємствами. В Італії податок на прибуток підприємств зменшується на суму витрат на НДДКР (до 50% протягом року), а у Великобританії витрати на НДДКР включаються у собівартість продукції. В Японії передбачений пільговий податок на прибуток для венчурних підприємств, податкова знижка для приватних інвестицій в НДДКР, повернення державою до 80% коштів, які підприємства вкладають у венчурний бізнес [9].

2. Амортизаційна політика, за допомогою якої, з одного боку, за рахунок нормативів прискореної амортизації зменшується податок на прибуток

інноваційних підприємств, а з другого боку, за допомогою нормативних обмежень стимулюється використання пріоритетних для держави інновацій через відмову підприємств від використання застарілих техніки та технологій.

Так, у США встановлено термін амортизації 5 років для обладнання й приладів, що використовуються для НДДКР. У Японії система прискореної амортизації введена для компаній, що застосовують або енергозберігаюче обладнання, або обладнання, яке сприяє ефективному використанню ресурсів і не шкодить навколишньому середовищу. Застосовуються різноманітні норми прискореної амортизації – від 10 до 50% [3].

Таблиця 3. Зміни до Податкового кодексу України в частині податкового стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки

Група державних пріоритетів	Пріоритети, які входять у групу	Зміни до Податкового кодексу України
I. Забезпечення національної безпеки, міжнародного авторитету держави, збереження суверенітету	Фундаментальні дослідження, соціальні та екологічні інновації, виробництво органічної продукції	<ol style="list-style-type: none"> Зміни до Податкового кодексу України щодо звільнення від сплати всіх податків і платежів (крім страхових) державних інвестицій у пріоритети групи. Зміни до розділу III «Податок на прибуток підприємств» ПК щодо: <ul style="list-style-type: none"> зменшення валових доходів недержавних платників податків, які здійснюють інвестиції в пріоритети групи, на 150% витрат на НДДКР; можливості використання прискореної амортизації для основних засобів, які використовуються для здійснення досліджень у пріоритети групи, незалежно від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання. Зміни до розділу XIII «Плата за землею» ПК щодо звільнення від сплати податку підприємств, які здійснюють дослідження в пріоритетах групи, незалежно від їх організаційно-правової форми. Зміни в законодавство щодо звільнення від сплати ввізного мита і ПДВ операцій з імпорту матеріалів, обладнання тощо, які не виробляються в Україні і будуть використані для виконання НДДКР або впровадження інновацій за пріоритетами групи, незалежно від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання.
II. Забезпечення економічної та науково-технічної незалежності держави, вихід на лідерські позиції по рівню науково-дослідної та інноваційної діяльності	Біотехнології, нанотехнології, створення нових сортів рослин та порід тварин, створення альтернативних видів палива на основі продукції сільського господарства	<ol style="list-style-type: none"> Зміни до розділу III «Податок на прибуток підприємств» ПК щодо: <ul style="list-style-type: none"> зменшення валових доходів недержавних платників податків, які здійснюють інвестиції в пріоритети групи, на 100% витрат на НДДКР; надання інвестиційного податкового кредиту суб'єктам, які здійснюють діяльність з реалізації пріоритетів групи, на 2-3 роки; перенесення платниками податку, які здійснюють інноваційну діяльність за пріоритетами групи, витрат на НДДКР частинами на майбутні періоди, а не їх одноразове включення у валові витрати; можливості використання прискореної амортизації для основних засобів, які використовуються для здійснення досліджень у пріоритетах групи, незалежно від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання. Зміни в законодавство щодо звільнення від сплати ввізного мита і ПДВ операцій з імпорту матеріалів, обладнання тощо, які не виробляються в Україні і будуть використані для виконання НДДКР або впровадження інновацій за пріоритетами групи, незалежно від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання. Зміни до розділу V «Податок на додану вартість» ПК щодо звільнення від сплати ПДВ не лише виконавців НДДКР, а й співвиконавців цих робіт.
III. Підтримка товаровиробників, підвищення рівня їх інноваційної активності	Інновації, направлені на підвищення конкурентоспроможності товаровиробників і продукції	<ol style="list-style-type: none"> Зміни до розділу III «Податок на прибуток підприємств» ПК: <ul style="list-style-type: none"> надання інвестиційного податкового кредиту суб'єктам, які здійснюють інноваційну діяльність, на 1-2 роки; перенесення платниками податку, які здійснюють інноваційну діяльність, витрат на НДДКР частинами на майбутні періоди, а не їх одноразове включення у валові витрати; можливості використання прискореної амортизації для основних засобів, які використовуються для здійснення НДДКР силами суб'єкта господарювання, незалежно від його організаційно-правової форми; зменшення валових витрат на суму спонсорської допомоги ВНЗ III-IV рівнів акредитації та науковим організаціям у розмірі не менше 2% прибутку звітного періоду такого платника податку; встановлення кінцевих строків використання визначених видів обладнання, техніки та технологій, на які держава має інноваційні замітники. Зміни у законодавство щодо звільнення від сплати ввізного мита і ПДВ операцій з імпорту матеріалів, обладнання тощо, які не виробляються в Україні і будуть використані для виконання НДДКР власними силами суб'єкта господарювання, незалежно від його організаційно-правової форми. Законодавчо надати право аграрним ВНЗ ставати засновниками малих інноваційних підприємств з метою здійснення науково-інноваційної діяльності.

Джерело: авторська розробка

3. Бюджетні дотації підприємствам, які впроваджують інновації або споживають інноваційну продукцію. У Німеччині передбачено дотації на підвищення кваліфікації науково-дослідних працівників, малим підприємствам на здійснення інвестицій в НДДКР.

В Україні стимулюючі інноваційний розвиток економіки державні заходи не мають системно-комплексного характеру (табл. 2) і в основному стосуються технологічних парків. Щодо них запроваджено спеціальний режим інноваційної діяльності, який так і не був реалізований в останні роки. Інші ж механізми податкового стимулювання обмежені науковими й освітніми установами і не передбачають комплексу заохочувальних пільг для товаровиробників, які є безпосередніми замовниками й споживачами НДДКР та інновацій.

Наукова новизна. Згідно з нашою позицією податкове стимулювання інноваційного розвитку економіки в цілому й аграрного сектора зокрема повинне, по-перше, мати цільовий характер, а по-друге, враховувати пріоритетні напрями розвитку держави і галузі. З огляду на це вважаємо доцільним використати підхід, запропонований О.Кулагіним та Л.Леонтьєвим [4] щодо диференціації засобів податкового стимулювання відносно значимості видів інновацій для держави. З цієї метою нами розроблено та пропонується внесення ряду змін у законодавство України в розрізі трьох груп стосовно пріоритетів держави (табл. 3).

Novelty. According to our position, the tax incentives for innovation development of economy and agricultural sector, in particular, must be targeted at first. Secondly, this process must take into account state

and industrial priorities. With this we consider that the special approach which was proposed by A. Kulagin and L. Leontiev is appropriate to use. The meaning of this approach lies in differentiation of tax incentives according to the importance of innovations for the state. For this purpose we have developed and proposed a number of changes in legislative system of Ukraine in the context of three groups of priorities.

ВИСНОВКИ

Вважаємо, що напрями податкового вдосконалення в частині стимулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України повинні полягати в такому:

- зниженні податкової складової в ціні наукового та інноваційного продукту, що згідно з теорією рентних потоків призведе до збільшення розміру інтелектуальної ренти;
- створенні стимулів для збільшення попиту на НДДКР та інновації;
- забезпеченні стимулювання інвестування в наукові та інноваційні сфери;
- стимулюванні інноваційного підприємництва.

Ці заходи є визначальними складовими інноваційної системи й сприятимуть у подальшому забезпеченню інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України, а отже, побудові його результативної моделі.

In our opinion, one of the main priorities of the scientific, technical and innovation policy in agricultural sector of Ukraine should be governmental

financial support of fundamental and applied science with orientation on the agricultural scientific works' implementation. In the period of 2009-2012 the stable tendency to funding increase of the basic and applied research in agriculture has been occurred. But in 2013 the situation has changed – the reduction by almost 30% had took a place which confirmed a lack of scientific and innovation orientation of agrarian sector. Under these conditions, the costs for training and retraining of skilled personnel for agricultural sector will not provide the direct impact, because it is not supported by scientific and innovation component.

As a result of our investigations we have concluded that in Ukraine there are no effective mechanisms that are able to facilitate the profitable reinvestment into the innovation activities of enterprises, including agricultural, especially in the early stages, which are most costly and risky. World practice showed the major measures of governmental support of innovation stimulation. The main of them are: 1) tax incentives; 2) depreciation policy; 3) budgetary subsidies for enterprises that implement innovations or consume innovative products.

In Ukraine, the governmental stimulating measures of innovation economy development are not systematic and mainly deal with technological parks for which a special regime of innovation is introduced. Other mechanisms of tax incentives are limited by scientific and educational institutions, and do not stipulate the complex of incentive benefits for producers who are the direct customers and users of R&D and innovations.

We believe that improvements in the tax areas as for innovation stimulation in agrarian sector of Ukraine economy should have a place in: 1) reducing of the tax component in the cost of scientific and innovation product which is going to lead us, in accordance with the theory of rent

flows, to the increase of the intellectual rent's amount; 2) creating incentives for the high demand for R&D and innovation; 3) providing of incentives investing in research and innovation areas; 4) promoting of innovative entrepreneurship. These measures are crucial components of the innovation system and will continue to provide innovative development of the agricultural sector of Ukraine as well as of its efficient model building.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар Н. О. Инструменти державної інноваційної політики: зарубіжний досвід / Н. Гончар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://do.gendocs.ru/docs/index-17710.html>.
2. Довгалюк В. В. Нові форми фінансування розробки та впровадження інновацій в АПК / В. Довгалюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2012. – №2. – С. 297-299.
3. Кисельов В. Н. Инновационная политика и национальные инновационные системы Канады, Великобритании, Италии, Германии и Японии / В. Н. Кисельов и др. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://77.108.127.29/inform/iab/iab6_2009.pdf.
4. Кулагин А. С. О стимулировании инновационной деятельности [Электронний ресурс] // А. С. Кулагин, Л. И. Леонтьев / Недвижимость и инвестиции. Правовое регулирование. – 2002. – № 1(10). – Режим доступу: http://dpr.ru/journal/journal_8_7.htm.
5. Левченко Н. М. Форми та методи державної підтримки інноваційного розвитку АПК / Н. Левченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuaara.kharkov.ua/e-book/ardu/2010-2/doc/2/03.pdf>.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Подлесна В. Г. Бюджетно-податкові засоби стимулювання інноваційної діяльності / В. Подлесна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank-edu.net/images/stories/docs/K_TPE/Podlesna_2.pdf.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року» від 30.05.07 р. №785) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/785-2007-п>
9. Сиренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: [монографія] / Н.М. Сиренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС У БУДЬ-ЯКОМУ ВІДДІЛЕННІ УКРПОШТИ 48382

UKRAINIAN JOURNAL ЕКОНОМІСТ

Академічний погляд на економічну політику в Україні

Квінтесенція приватизаційних та реструктуризаційних процесів

Висвітлення проблем відродження регіонів

АДРЕСА: 03049, м. Київ – 49, вул. Ползунова, 6
 ТЕЛЕФОНИ: +38 (044) 332 41 09, +38 (097) 876 93 23, +38 (066) 419 27 64
 ЕЛЕКТРОННА ПОШТА: golian_v@ukr.net, ukreconomist@ukr.net
 САЙТ: <http://ua-ekonomist.com>